

SAK 27/2024

REGULERING AV FISKET ETTER TOBIS I 2025

1. SAMMENDRAG

Tobisfisket foregår i norsk sone i Nordsjøen, og flåten består av 16 fartøy med pelagisk tråltillatelse eller nordsjøtråltillatelse. Fangstene brukes til produksjon av fiskemel og -olje.

Fra starten av 2000-tallet opplevde man en generell nedgang i tobisbestandene i Nordsjøen, men nedgangen var særlig stor i norsk sone. Situasjonen var kritisk ettersom kvoterådene som ble gitt for hele Nordsjøen ikke tok spesifikt hensyn til bestandssituasjonen i norsk sone, og tillot i teorien en stor fiskeriinnsats i norsk sone. For å unngå et for stort lokalt fiskepress på disse utsatte tobisbankene ga Havforskningsinstituttet (HI) tilleggsråd som begrenset fiskeriaktiviteten i norsk sone. Med dette som utgangspunkt fikk HI og Fiskeridirektoratet i oppgave fra Fiskeri- og kystdepartementet å utarbeide en nasjonal forvaltningsplan for tobis i norsk del av Nordsjøen.

Siden 2010 har forvaltningen av tobis i norsk sone vært basert på en områdebasert forvaltningsmodell hvor hovedelementet er at områder som er åpne for fiske ett år, holdes stengt påfølgende år og omvendt. HI gir et råd om foreløpig kvote i februar og hvilke områder som kan åpnes for fiske. Etter at et akustisk tobistokt er avsluttet i midten av mai, gir HI endelig råd om totalkvote og åpne områder. Et annet sentralt element i forvaltningsmodellen er fisket etter tobis kun er åpent i perioden 15. april til 23. juni. De siste ti årene har kvoterådene variert betydelig, mellom 20 000 tonn og 250 000 tonn. Rådene har blitt fulgt ved reguleringen av fisket. Norske fartøy har ikke hatt kvote i EU-sonen/britisk sone siden 2013.

De senere årene har det vært økte utfordringer med innblanding av hvitfisk i fisket etter tobis, som foregår med småmasket bunntål. Det har kommet flere nye store årsklasser av både hyse og hvitting. Fisk fra disse årsklassene har nå vokst seg større, men det er sannsynlig at det kan oppstå utfordringer med innblanding av hvitfisk også i 2025. Fiskeridirektoratet kan stenge felt der innblandingen av fisk under minstemål er for stor, og fangstene blir undersøkt både på havet og ved landing for å kontrollere fangstsammensetningen. Fartøyene må også selv vurdere tiltak for å redusere innblandingen av hvitfisk gjennom feltskifter og andre tilpasninger i utøvelsen av fisket.

Fiskeridirektøren foreslår at tobisforvaltningen i 2025 blir fastsatt i henhold til den områdebaserte forvaltningsmodellen.

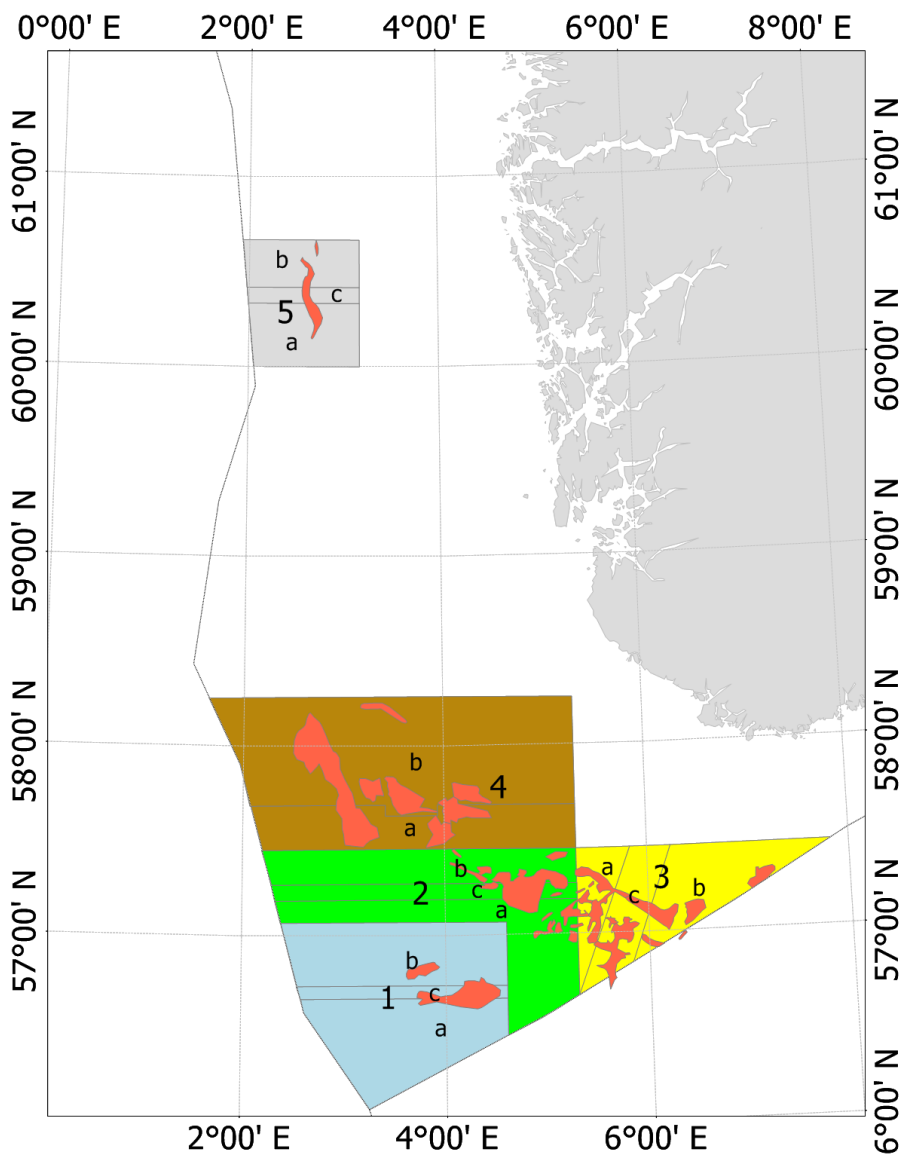
2. FORVALTNINGSMODELLEN FOR TOBIS

Hovedpunktene i gjeldende forvaltningsmodell er som følger:

- Forvaltningen skjer på grunnlag av områdebasert forvaltning, jf. figur 1. Dette innebærer at tobisfeltene deles inn i forvaltningsområder. Hvert forvaltningsområde deles i to eller tre underområder. Hvilke forvaltnings- og underområder som skal være åpne for fiskeri besluttes etter at HI har gitt råd om foreløpig kvote før sesongstart, og i henhold til oppdatert råd etter tobistoktet om våren. I forvaltningsområder som er delt i

tre underområder vil underområde c alltid være åpent dersom underområde a eller b er åpne.

- Fisket er åpent i perioden 15. april til 23. juni.
- Det er fastsatt et minstemål for tobis på 10 cm. Områder kan stenges dersom mer enn 10 % av fangsten, i antall per hal, er under 10 cm.
- Tobiskvoten fastsettes for hele NØS unntatt forvaltningsområde 5 (Vikingbanken).
- Dersom HI anbefaler at det åpnes for fiske i forvaltningsområde 5 (Vikingbanken), settes en egen kvote for dette området. Utover dette gjennomføres forvaltning av tobis på Vikingbanken i henhold til forvaltningsmodellen.

Figur 1. Kart over tobisområdene i NØS (røde felt) og inndeling av de norske forvaltningsområdene. Gyldig f.o.m 2020.

I tabell 1 vises tilrådet kvote og fangst siden 2014.

Tabell 1. Fastsatt kvote, fangst (tonn) og verdi (1000 kr) av tobis i NØS.

År	Fastsatt kvote	Fangst	Verdi
2014	90 000	82 499	140 224
2015	100 000	100 859	198 349
2016	40 000	40 867	117 753
2017	120 000	120 205	192 955
2018	70 000	69 531	156 996
2019	125 000	124 786	373 219
2020	250 000	244 379	874 511
2021	145 000	146 442	514 219
2022	95 000	81 676	252 308
2023	60 000	15 948	65 033
2024	19 000	3 938	20 326

Kilde: Landings- og sluttseddelstatistikken 27.09.2024

Etter at forvaltningsmodellen ble innført har utnyttelse av bestanden vært mer forutsigbar enn før innføringen.

2.1 Evaluering av forvaltningsmodellen.

Forvaltningen av tobis har vært under utvikling siden 2010. Gjeldende forvaltningsmodell er utviklet i nært samarbeid mellom næringsorganisasjonene, HI og Fiskeridirektoratet. Modellen har jevnlig vært drøftet og evaluert, senest i 2024. Representanter fra Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Kystvakten, Pelagisk forening og Fiskebåt møttes våren 2024 for å diskutere modellen og eventuelle endringer av den, men av ulike årsaker er ikke evalueringen konkludert før reguleringsmøtet. Det tas derfor sikte på å ferdigstille evalueringen så snart som mulig etter reguleringsmøtet og i god tid før 2025-sesongen.

3. TOBISSESONGEN 2024

3.1 Råd fra Havforskningsinstituttet og regulering

Den 4. mars 2024 ble det gitt et foreløpig råd fra HI for tobisfiskeriet i 2024. HI tilrådte en foreløpig kvote i Norges økonomiske sone (NØS) på inntil 19 000 tonn og at underområdene 1a, 1c, 2b, 2c, 3b og 3c, (se figur 1), kunne åpnes for tobisfiske i perioden 15. april – 23. juni. Disse rådene ble fulgt ved fastsettelsen av *forskrift om regulering av fisket etter tobis i 2024*. Kvoteenheten ble satt til 0,66.

Endelig kvoteråd ble publisert 21. mai, der HI tilrådte at kvoten ikke skulle økes ut over 19 000 tonn. Det ble anbefalt å holde forvaltningsområdene 1, 2 4 og 5 stengt grunnet kritisk lav bestand av tobis i disse områdene.

I det endelige rådet kommer det frem at resultatene i det akustiske toktet våren 2024 viste at biomassen var vesentlig lavere enn det som ble lagt til grunn for det foreløpige rådet, men at forvaltningsplanen ikke åpner opp for kvotereduksjon midt i fiskerisesongen.

Fiskeridirektoratet fulgte det endelige rådet fra HI og endret forskriften i tråd med dette.

3.3 Fisket i NØS

Fisket var dårligere enn forventet før sesongen. Første fangst ble meldt inn via ERS den 4. mai. I mai ble det tatt knapt 1 500 tonn. I juni ble det tatt 2 470 tonn. Siste fangst ble innrapportert 17. juni. Totalfangsten ble 3 938 tonn, med førstehåndsverdi på 20 millioner NOK.

3.4 Innblanding og bifangst av hvitfisk

Registrert innblanding og bifangst av hvitfisk – hovedsakelig hvitting og hyse - i tobisfisket har siden 2020 vært høyere enn tidligere år. Etter en høringsprosess ble det forut for 2021-sesongen fastsatt kriterier i et RTC-system (*Real Time Closure*) for å begrense fisket av andre arter under minstemål i tobisfisket. I tillegg ble det fastsatt kriterier i et RTC-system for å begrense fisket av tobis under minstemål. Tiltakene er innført i høstingsforskriften § 50 første ledd bokstav e. og f.

I 2024-sesongen var det ingen RTC-stengninger i tobisfisket. Som påpekt ovenfor var tobisfisket dårlig i 2024, noe som har påvirket innsatsen i dette fisket. Det ble likevel registrert bifangst av hvitting og hyse i tobislandningene, 20 tonn hvitting og 82 tonn hyse.

I ICES sin omtale av hyse kommer frem at den gode rekrutteringen som var i perioden 2018 til 2022 har bidratt til markant økning i gytebestanden de siste årene. Årsklassene fra 2023 og 2024 er ikke like store. Utviklingen for hvitting er lik, med god rekruttering i 2019 og 2020 og noe redusert siden. Bestanden er imidlertid stor. Det er derfor sannsynlig at innblanding/bifangst av hvitfisk, særlig hyse og hvitting, kan bli en utfordring i tobisfisket også i 2025. Det er ikke mulig å forutsi om dette vil øke eller avta sett hen til at det nå er større fisk som utgjør bestandene for hyse og hvitting og om dette fører med seg andre migrasjonsruter.

Fiskeridirektoratet legger derfor til grunn at det er nødvendig med oppfølging av tobisfisket i 2025, både på sjø (feltbytte, RTC-stengninger) og land (ordinære landingskontroller). I tillegg bør flåten selv vurdere tiltak for å redusere innblandingen av hvitfisk.

For å oppnå bedre kontroll med råstoff som høstes og landes til mel- og oljeproduksjon, og herunder også innblanding av hvitfisk, har Nærings- og fiskeridepartementet vedtatt en ny forskrift om prøvetaking av industrifangster ved landing. Forskriften trådte i kraft 1. januar 2024.

Hovedregelen for registrering av fangst generelt på en landings- og/eller sluttseddel er at all fisken sorteres og deretter veies på art fortløpende ved landing. Denne regelen passer som kjent ikke ved industrilandinger der fangstene ofte består av store volum blandet fangst av en rekke arter. Derfor må det i stedet benyttes systematisk prøvetaking for å bestemme fangstens arts- og størrelsessammensetning. Den nye forskriften vil sikre at det tas representative prøver av alle industrifangster etter prosedyrer som sikrer at prøvene gir et tilnærmet korrekt bilde av fangstsammensetningen ved landing.

Det er opprettet et uavhengig tredjepartsselskap, Fish Control AS som skal gjennomføre prøvetakingen på vegne av mottaker. Selskapet arbeider med å etablere fasiliteter og arbeidsbeskrivelser for å kunne gjennomføre prøvetakingen i henhold til forskriften. Det er

forventet at Fish Control AS vil kunne etablere drift og starte opp prøvetaking av industri landinger i løpet av første kvartal 2025.

Det blir ikke et krav, som foreslått i høringsrunden, at mottaksanleggene skal ha en sorteringsmekanisme før prøvetrekkersystemet for å skille ut fisk større enn 45 cm. I stedet har Fiskeridirektoratet fått i oppdrag i bestilling fra departementet av 8. august 2023 å utrede alternative løsninger på problemet med stor fisk i enkelte industrilandinger. Fiskeridirektoratet har ikke startet opp dette arbeidet utover at det er gjort innledende vurderinger hvorvidt tilgjengelig Fangst-ID teknologi kan brukes til dette formålet.

Dette tiltaket vil bidra til et betraktelig bedre datagrunnlag for å vurdere fangstsammensetning i landinger til mel- og oljeproduksjon, sammenlignet med dagens situasjon.

4. REGULERING AV FISKET ETTER TOBIS I 2025

Fiskeridirektoratet foreslår at fisket etter tobis i 2025 blir regulert i henhold til den områdebaserte forvaltningsmodellen.